

Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat nuoret - miten nappiluku lasketaan? Esimerkki ruotsalaisesta laskentatavasta

Suomessa on muutaman viime vuoden ajan keskusteltu syrjäytymisuhan alla elävien nuorten määrästä. Yleisesti hyväksyttynä kriteerinä on pidetty koulutuksen ja työelämän ulkopuolisuutta. Kriteeri kuulostaa selkeältä, mutta on osoittautunut hankalaksi mitata. Laskelmista saadut nappiluvut vaihtelevat huomattavasti laskentatavasta riippuen. Otimme selvää, miten käytännöllisyydestään tunnettu länsinaapuri on asian ratkaissut.

Sosiaalikehitys Oy:n kaksi projektia Opit käyttöön ja Rajanylittäjät, Svenska Produktionskolan ja Ungdomar, Lärande, Arbete (ULA-projekti) tekivät opintovierailun Ruotsin nuorisopolitiikkaa koordinoivaan keskusvirastoon Ungdomsstyrelseniin syyskuun alussa. Viraston tutkija Oscar Svensson selvitti vierailijoille ruotsalaista laskutapaa ja tuloksia.

Ruotsissa laskutapaan liittyvät ongelmat ovat olleet samantapaisia kuin Suomessakin. Toisin sanoen, luvut vaihtelevat laskijan mukaan. Vuonna 2002 Ruotsin valtion asettama komitea arvioi 16–24-vuotiaiden syrjäytymisuhan alla elävien nuorten määräksi 25 000-30 000, mikä tekee ikäluokkaa kohden noin 3 %. Vuonna 2006 Ruotsin sosiaalhallitus puolestaan arvioi 20–24 vuotiaista nuorista noin 50 000 olevan sellaisia, joilla oli merkittäviä ongelmia kiinnittyä yhteiskuntaan. Vuonna 2008 Ungdomsstyrelsenin omien arvioiden mukaan 20–24 vuotiaista nuorista peräti 14 % eli 90 000 nuorta oli vuoden aikana ollut joko työttömänä tai koulutuksen ulkopuolella. Vuosien välillä arviot ovat siis vaihdelleet 3-14 % välillä laskutavasta riippuen.

Syrjäytymisen määritelmien, mittaustapojen ja lukujen vaihdellessa tavoitteeksi asetettiin yhteinen käsitys siitä, mitä syrjäytyminen on ja miten sitä voisi mitata. Näin päästäisiin hedelmällisempään keskusteluun ja syvällisempään näkemykseen siitä, mitä pitäisi tehdä.

Ensin määriteltiin se, mitä tarkoitetaan kun puhutaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevista nuorista. Kriteereiksi asetettiin seuraavat viisi, eli tarkoitetaan nuoria, jotka yhden vuoden aikana:

1. Eivät ole ottaneet vastaan opintotukea (lainaa tai opintorahaa).
2. Eivät ole rekisteröityneet mihinkään koulutukseen.
3. Eivät ole ottaneet osaa maahanmuuttajakoulutukseen (SFI, Svenskundervisning för invandrare)
4. Eivät ole käyneet töissä Norjassa tai Tanskassa.
5. Eivät ole saaneet tuloja muista lähteistä (kuntoutus, asevelvollisuus, lapsenhoito).

Toisin sanoen, ne jotka ovat ottaneet vastaan opintotukea, ovat rekisteröityneet koulutukseen, ovat ottaneet osaa maahanmuuttajille suunnattuun koulutukseen (enemmän kuin 60 tuntia), ovat käyneet töissä Norjassa tai Tanskassa tai ovat ansainneet vuodessa enemmän kuin perustoimeentuloturva, on laskettu mukaan koulutuksessa ja työelämässä oleviin nuoriin. Tulorajaksi, joka ylittää perustoimeentuloturvan, määriteltiin vuonna 2007 40 300 kruunua eli n. 4 400 euroa.

Sitten ei muuta kun laskemaan. Ruotsissa päädyttiin käyttämään kahta ikäluokitusta, eli 16–19 vuotiaat ja 20–25 vuotiaat. Verrattuna suomalaiseen esitystapaan, jossa esitellään useimmiten luokitusta 15–29, ruotsalaisten esitystapa on huomattavasti informatiivisempi. Tämä mm. siitä syystä, että alle 20-vuotiaat ovat suurelta osin toisen asteen koulutuksessa eikä heidän oletetakaan olevan vielä suuremmissa määrin työmarkkinoilla.

Tutkija Oscar Svensson esitti koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrän nousseen huomattavasti taloudellisen kriisin myötä. Seuraavat luvut osoittavat kehitystä vuosina 2007–2009.

2007

16–25 v. **85 300**

16–19 v. **13 900**

20–25 år **71 400**

2008

16–25 v. **102 000**

16–19 v. **20 200**

20–25 v. **81 800**

2008

16–25 v. **126 300**

16–19 v. **21 200**

20–25 v. **105 200**

Kuten yllä olevista luvuista ilmenee, koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevien nuorten määrä on kasvanut laman kiihdyttämänä peräti 48 prosenttia eli vuoden 2007 85 300:sta vuoden 2009 126 300:taan. Kasvuvauhti on ollut sama kuin suomalaisen nuorisotyöttömyyden kasvuvauhti laman oloissa.

Paljon vai vähän? Hyvinäkin aikoina paljon, huonoina vielä enemmän.

Kuinka paljon on paljon? Seuraavassa taulukossa vastataan kysymykseen suhteuttamalla luvut ikäluokan kokoon.

Taulukko 1. Niiden nuorten osuus, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella Ruotsissa.

	1997	1998	2006	2007	2008	2009
16–25 v.	11,4 %	9,7 %	8,2 %	7,3 %	8,4 %	10,2 %
16–19 v.	3,8 %	3,9 %	3,6 %	2,7 %	3,9 %	4,1 %
20–25 v.	15,9 %	13,4 %	11,7 %	10,7 %	11,9 %	14,6 %

Taulukon osoittamat luvut ovat lähellä Suomen vastaavia lukuja, joissa on mitattu 15–29 vuotiaiden nuorten osuudeksi n. 12 % koko ikäluokasta. Kyseisessä suomalaisia nuoria koskevassa luvussa ovat mukana nuoret, joilla on vain perusasteen koulutus. Luku koulutusriteerin ja ikäluokituksen osalta ole suoraan vertailukelpoinen, mutta kuitenkin suuntaa antava.

Mitä nuoret tekevät koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella?

Tutkija Oscar Svensson oli jaotellut koulutuksen ja työmarkkinoilla olevien nuorten aktiviteetit seuraavasti:

- Ei mitään tiettyä aktiviteettia 31 %
- Työllistämistoimenpiteissä 19 %
- Sairaus tai vamma 10 %
- Maahanmuuttaja mittausvuoden aikana 9 %
- Toimeentulotuki/sosiaalitoimen toimenpiteet 7 %
- Lasten hoito, äitiyspäiväraha 5 %
- Eri sosiaalisia tai muita tukimuotoja 18 %

E erityisen huolestuttavia ovat 16–19 vuotiaita koskevat luvut. Heitä oli 21 200 vuonna 2009 eli 4,1 % ikäluokasta. Heistä 59 %:lla ei tiedetty olevan mitään aktiviteettia.

Huomautus: Esitetyt luvut kuvaavat siis nuoria koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Tämä määritelmä ei tarkoita välttämättä syrjäytymistä. Esimerkiksi nuoret vanhemmat (useimmiten

äidit) ovat kotonaan hoitamassa lasta. On myös nuoria, jotka saattavat voida hyvin ilman mitään päällepäin näkyvää aktiviteettia. Perusmittarina mukana olo koulutuksessa tai työelämässä antaa kuitenkin hyvän pohjan jatkotarkasteluille.

viitattavia sivustoja:

www.ungdomsstyrelsen.se

www.temaunga.se

www.sosiaalikehitys.com

www.sveps.fi

www.foregangarna.fi

Lähde: Unga som varken arbetar eller studerar – hur många är de och vad gör de? Skrifter från Temagruppen Unga I arbetslivet 2011:1. sekä tutkija Oscar Svenssonin esitelmä 9.9.2011 Ungdomsstyrelsenissä.

Delegation kokoonpano:

Opit käyttöön –hanke /Sosiaalikehitys Oy

Kuure, Tapio, koordinaattori

Tarvainen, Tom, kehitysjohtaja

Rajanylittäjät –hanke /Sosiaalikehitys Oy

Lohi, Outi, sivistystoimen johtaja, Ranuan kunta

Oulasvirta-Niiranen, Pirjo, projektipäällikkö

Svenska produktionskolan SVEPS

Peter Rolin, toiminnanjohtaja

Ungdomar, Lärande, Arbete (ULA)

Storfors, Staffan, projektipäällikkö

Raportoiija: Tapio Kuure, Sosiaalikehitys Oy